

Verzoenen of polariseren?

In januari bezorgen we elkaar traditioneel de allerbeste wensen. Velen maken beloftes in een nieuwjaarsbrief. Met veel energie en goodwill gunnen we elkaar daarin een perfecte gezondheid en veel geluk en drukken we de hoop uit dat onze wensen waarheid mogen worden. De wensen en voornemens die sommigen hebben voor het onderwijs zijn een ander verhaal. Afhankelijk van de inhoud en van de invloed die ze hebben op derden, is het maar de vraag of we die gerealiseerd willen zien.

Als vakbond kunnen wij uren zeuren over de ellende die sommige van die wensen met zich zullen meebrengen. De gesprekken daarover zijn soms uiterst onaangenaam. Daarnaast vraagt de dialoog met onze leden veel energie en toewijding, omdat regelmatig mist wordt gespuid die COC dan voor hen moet opklaren. De discussies achteraf aan de onderhandelingsstafel kunnen dan ook zenuwslopend verlopen. Het is niet omdat leden of vakbondsafgevaardigden iets luidop tegen ons zeggen (wat de afstand tussen de werkvloer en de top verkleint), dat zij hun getuigenissen ook gedrukt willen zien in een volgend Brandpuntnummer. Zij vrezen dan dat COC polariseert. Anderen vragen juist om alle feiten te publiceren, omdat zij verzoening niet meer mogelijk achten. COC weegt dagelijks de balans af tussen polariseren (als herhaalde vorm van informeren) en verzoenen. Al bepaalt ze niet alleen wat er in de schalen gelegd wordt.

Vakbond

Informeren en meedenken blijven enkele van de allermooiste taken van de vakbond. De kunst is aandachtig te luisteren naar onze leden en dat te vertalen naar de onderhandelingsstafel. Niet om macht of aanzien op te bouwen, maar om hun woorden te laten weerklinken tot bij de beleidsmakers. Via de media of de pers gebeurt dat veel te weinig. Het liefst laten we personeelsleden aan het woord die gepassioneerd over hun vak vertellen en die ook de kritische noot kunnen musiceren. Eén doel componeren we unisono: we willen vooruit met onderwijs. Mensen op kwaliteitsvolle wijze onderwijzen en vormen, blijft daarbij cruciaal. Daartoe moeten we de personeelsleden die zich daarvoor dagelijks inzetten, koesteren en maximaal ondersteunen. Zij verdienen goede arbeidsomstandigheden, -voorwaarden, -inhouden en -verhoudingen.

Kwaliteitsvol onderwijs

Onlangs sprak een rechtstreekse collega me aan op het oeverloze begrip 'kwaliteit' dat wekelijks door de onderwijsactualiteit meandert. Die situatie ontstaat wanneer het water sneller stroomt in de buitenbocht van de rivier. Het water schuurt dan het bodemmateriaal uit de buitenbocht, waardoor die steeds ruimer wordt en er grote lussen in de rivier ontstaan. Maar wat verstaan we onder kwaliteitsvol onderwijs? Velen denken het te weten, maar de stem van de leraar is te veel weg geërodeerd. Heel wat leraren hebben jaren op de teller staan en kozen onmiddellijk na afstuderen voor een job in onderwijs. Een positieve, bewuste keuze vanuit een groot engagement. Dat gebeurde jammer genoeg in tijden waarin (nog) geen sprake was van een lerarentekort. Zij kozen voor een vlakke, en in de ogen van sommigen dus minderwaardige loopbaan.

Sommigen onder hen ervaren al vele jaren dat kennis van zijn piëdestal viel en dat het plaats moest maken voor vaardigheden en attitudes. Die leraren staan met hun voeten in de praktijk, de ideologie niet. De stemmen die COC hoort, zijn ervan overtuigd dat kwalitatieve lessen staan of vallen met de leraar in de klas, de ideologie niet. Die stemmen vertellen dat zelfontdekkend leren geen goed idee is om basiskennis of -vaardigheden aan te leren, zeker wanneer de voorkennis ontbreekt. De ideologie doet dat niet. Die leraren ervaren dat de hervorming van het secundair onderwijs te laat op hen afkomt, waardoor ze zich er niet voldoende op kunnen voorbereiden, de ideologie niet. Die leraren vertellen dat voor elk uur dat ze lesgeven, ze minstens twee uur aan administratie spenderen, de ideologie niet. De mannen onder hen voelen zich minder en minder geroepen om leraar te worden. Zij wijten dat vooral aan de verloning en het imago van de job. Maar *ideologen* vinden het nauwelijks de moeite waard om écht naar de leraren te luisteren en ze houden vast aan recepten en doctrines die de afgelopen twintig jaar vooral hebben bewezen dat ze niet werken. Toch proberen zij hun lijstje met wensen bovenaan de stapel te leggen, tot zelfs bij de Commissie der Wijzen. *Leraren* denken misschien niet na over een definitie van kwalitatief onderwijs, maar ze weten wél met voorbeelden aan te halen welke aspecten daarvan deel uitmaken, de ideologie niet.

Hoge verwachtingen

Uiteraard vindt COC kwaliteitsvol onderwijs van groot belang. Goed onderwijs daagt leerlingen uit om te excelleren. De leraar kent zijn leerlingen het beste en stimuleert hen tot een optimaal resultaat: niet door het onderwijs op te leuken of hen te pampere, maar door hen gepast te begeleiden. Als die leraar over de vereiste bekwaamheidsbewijzen beschikt en goed ondersteund en gestimuleerd wordt door de directie en het schoolbestuur, dan mag de maatschappij veel verwachten van die leraar.

Maar die leraar heeft het hard te verduren op dit moment: nergens is het ziekteverzuim door stress en burn-out zo groot als in het onderwijs en men is nog niet verder gekomen dan het vaststellen van de cijfers¹. Een groot actieplan om stress en burn-out in het onderwijs tegen te gaan, ontbreekt volkomen. De overheid zet in op het aantrekken van zijinstromers, maar ondertussen vallen ervaren en bekwame leraren massaal uit. De maatschappij verwacht terecht veel van de leraar, maar dan moet zij ook verwachten dat de overheid, schoolbesturen en directies op een zorgzame wijze omspringen met het personeel.

De kwaliteit van het onderwijs én het welzijn van de leraar gaan hand in hand. COC heeft verzoenende voorstellen klaar om daar werk van te maken. Het is niet aangewezen om nog verder te polariseren, want de tijd dringt voor het Vlaamse onderwijs.

¹ Zie artikel 'Curve ziekteverzuim bleef in 2021 hoog ondanks mogelijke onderschatting', p. 12-15.

De maatschappij verwacht terecht veel van de leraar, maar dan moet zij ook verwachten dat de overheid, schoolbesturen en directies op een zorgzame wijze omspringen met het personeel.

januari 2023

Verzoenen?

Liefste onderwijsmeters en -peters

*Deze keer is nummer 2023 bedacht.
Als jullie nu al eens wisten wat dat jaar het onderwijs bracht ...
Stel dat het in de sterren stond geschreven,
Dat jullie vooraf wisten wat jullie zouden gaan beleven ...*

*Nee hoor, zo'n nieuw syndicaal jaar ligt niet vooraf vast.
En dit wordt niet zomaar het dertigste COC-jaar uit de kast.
Wat jullie ervan maken, dat hebben jullie zelf in de hand.
Ach ja, toch voor een heel groot deel, want ...*

*Een stevige portie kwaliteit en arbeidsvreugde in onderwijs,
dat helpt voor alle mensen.
En dat is nu precies wat ik hen en jullie vandaag wil wensen.
Hopelijk zonder wantrouwen en zonder zuchten,
Want uit de luwte ontstaan geruchten.*

*Van polarisatie wordt niemand beter,
Want dan word je bestempeld als hartenvreter.
Luister naar de leraar en blijf je verwonderen,
Laat je door al het onderwijspersoneel overdonderen.*

Vandaar maar één ordewoord in onderwijs: verzoen!

*Vanwege je kapoen
Koen*

KOEN VAN KERKHOVEN //
SECRETARIS-GENERAAL COC

